

Els divisors de Rhode

L. VILLARONGA

En un treball anterior vàrem analitzar monogràficament la problemàtica dels possibles divisors de la dracma de Rhode. Hi vàrem descriure els tres exemplars del tipus de revers amb una rosa de cinc sèpals vista per sota que consideràvem llavors d'atribució no segura i presentàrem un nou tipus amb rosa de perfil que ens semblà, més probablement, un divisor atribuïble a aquesta seca.¹ Tots aquests divisors porten a l'anvers una efígie femenina que mira a la dreta.²

En la nostra sèrie de monografies sobre la plata de Roses i Empúries recollírem tots aquests divisors, mantenint la reserva sobre els primers.

Ara ens han arribat força més divisors d'aquesta sèrie amb la rosa vista per sota i cinc sèpals, tots ells apareguts a la zona empordanesa. L'increment d'exemplars, gairebé tots de provenença empordanesa, afermen l'atribució a Rhode del grup primer.

Hi ha, però, un altre detall que ajuda en aquesta atribució i que analitzarem en aquesta ocasió. Els exemplars descrits al principi portaven una sèrie de radis que ara veiem més clarament que s'agrupaven de tres en tres, formant els cinc sèpals. Ara, però, s'observa que aquests sèpals de forma singular, lineals, es van transformant reunint-se les línies de tres en tres i incorporant la bordura espinosa, que es veu en els sèpals de les dracmes.

Veiem l'evolució de les ratlles en les monedes següents (vegeu, també, la làmina):

1. VILLARONGA, L., «Posibles divisors de la dracma de Rhode», *Gaceta Numismàtica*, 124, 1997, 17-19. Aquest treball apareixerà, també a *Obra numismàtica espasa II*.

2. VILLARONGA, L., *Les monedes de plata d'Empòrion, Rhode i les seves imitacions*. Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (IEC), Barcelona 2000. Vegeu pàgina 62.

Revers de ratlles:

1. Emporion i Rhode-110, 0,47 g.
2. Emporion i Rhode-111, 0,47 g. Mateix encuny d'anvers que l'anterior
3. Emporion i Rhode-113, exemplar trobat a Pontós, 0,55 g.

Revers evolucionat:

4. Aureo 11/3/2010, 0,53 g. Es veuen les línies que formen el sèpal. Vegeu l'ampliació A
5. Arxiu 2/7/2005, 0,54 g. Els sèpals determinats per restes de ratlletes

Revers de sèpals:

6. Aureo VII-3, núm. 17, trobat a Arenys d'Empordà, 0,54 g. Sèpals ben marcats
7. Emporion i Rhode-112, trobada a Andalusia. Arxiu 1388, 0,60 g. Sèpals ben marcats.

Es veu clarament, doncs, l'evolució de les ratlles a sèpals, en unir-se les ratlles, com ho podem veure als exemplars 4 i 5.

Ara podem afegir una novetat important; una moneda que té els sèpals perfectament formats i molt visibles, atesa la seva bona conservació i que presenta, a més, dues particularitats notables: porta l'efígie de l'anvers mirant a l'esquerra i davant de la cara hi veiem un cercle. Aquest cercle no és tancat per baix i tal volta podria ésser una R grega.



Anvers amb efígie a l'esquerra:

8. Arxiu, trobat a Fortià, 0,49 g (una mica incompleta).

Finalment tenim el tipus, ja descrit, amb la rosa vista de costat

9. Emporion i Rhode-114, trobada a l'Empordà, 0,29 g.

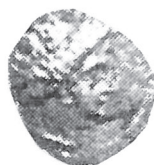
A l'abans raríssim òbol de Rhode, s'hi han afegit, doncs, altres exemplars i varietats que han permès assegurar-ne l'atribució.



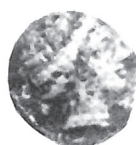
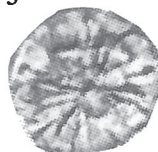
1



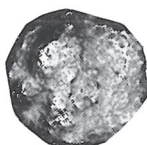
2



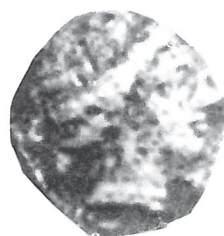
3



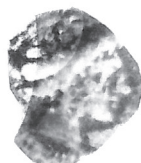
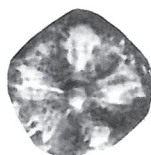
4



5



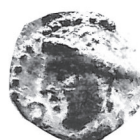
A



6



7



8



9

